

EUROPAKO EKONOMI ETA MONETA-BATASUNA

GURUTZ ANSOLA

Erromako Tratatuak, hasiera batean, ez dakar ekonomiaren eta monetaren batasuna sortzeko asmorik. Ekonomi eta moneta-politiken koordinakuntza bakarrik lortu nahi du, merkatu komunaren abantailak are sendoagoak bihurtu daitezzen. Erromako Tratatuak, ekonomiaren aldetik, hiru helburu nagusi lortu nahi zituen: hazkunde bizkorra, prezioen maila egonkorra eta pagamendu-balantzaren oreka. Hiru helburuok Merkatu Komuna eraikiz, hots, aduana-arantzelak eraitsiz eta inportazio-kuotak kenduz, lortu nahi ziren. Hortik kanpora, kide bakoitza bere esku zen egoki zerizkion tresna ekonomikoak nahiz monetarioak erabiltzeko. Tratatuak eskatzen zuena soilik zera zen, gobernuak beren politikaren bidez, arriskutan ez jartzea Merkatu Komunaren aurrerabidea. Eta horretarako gobernuen arteko politika-koordinakuntza gomendatzen zuen.

Europako ekonomiak hazkunde bizkorra ekarri zuen 60ko hamarkadaren azkenaldera arte. Orduan, kostuen dardara bortitzek astindu ziztuzten europar ekonomiak. 70eko hamarkadan, berriz, lehen urteetan eskariaren inflazioa hedatu zen eta, aldi berean, Bretton Woods-eko Moneta-Sistema suntsitu zen. 1973-74 eta 1979-80 aldietan, petrolioaren gorakadak inflazioa eta langabezia sortu zituen, eta desorekak are bortitzagoak gertatu ziren, gobernuek ez zutelako jakin nolako politika erabili behar zen egoera hari irteera aurkitzeko. Ondorioak europar ekonomiarentzat, hazkunde ahula eta desoreka sakonak izan ziren.

80ko hamarkadan, Europako gobernuek ekonomiak egokitu eta bermatzearen aldeko politikak erabili zituzten. Hamarkadaren erdialdera desorekak ez ziren hain bortitzak.

Halere, hazkunde-tasa motelak eman ziren eta langabezia jendetza aktiboaren %11 izatera iritsi zen. "Euroesklerosi" hitza zebilen edonon.

USA eta Japoniaren aurrean ez zeukan zer eginik europar industriak, batipat goi-teknologiako eta eskari azkarra zuten sektoreetan. Ezta ere, orobat, beste sektore askotan berriki industrialduak ziren herrialdeen aurrean. Europako ekonomia aurreratuenek berek ere, USA eta Japoniaren aurrean, lanaren emankortasuna arras behetik zuten eta dinamismo nahikorik ez lanpostu berriak sortzeko.

OCDEk iragarpen ilunak egin zizkion Europari 1985ean. Zihoan bideetatik jarraiturik, Europak teknologi atzerapen handia jasan beharko zuen eta berriki industrialduen ekonomi lehia bizia gainditu ezinik, Europak ez zukeen saltzeko besterik izango, elikadurak, lehen gaiak eta behemailako teknologiaz produzitutako manufakturak izan ezik.

Estrategia berri bat ezinbestekoa zen, komunitatekideen dinamismoa bizkortzeko. Komisioak, 1985aren hasieran, Europako Akta Bakarra aurkeztu zuen komunitatearen estrategia berriaren alde. Eta Europako Akta Bakarra urte bereko abenduan onartua izen zen Europako Kontseiluaren baitan, Estatu-buru eta gobernu-buruen baieztapenez.

Barne-Merkatu Komuna sortu nahi da barne-mugarik ez duen eremu bilaka dadin, zeinetan merkantziak, pertsonak, zerbitzuak eta kapitalak behaztoporik gabe higituko bait dira.

1992 urtea bukatzerako BMKk burututa egon behar du.

Kontseiluak bere erabakiak kalitatezko gehiengoaz hartuko ditu, lekora geldituz lege fiskalak, pertsonen zirkulazioa eta langileen eskubide eta interesak. Gai hauetan guztien adostasuna eskatuko da.

Akta Bakarrak ezartzen duen beste oinarria, "elkarrekiko ezagutza" deritzan irizpidea da. Sarritan arras zaila da estatu bateko eta besteko lege eta arauak harmonizatzea. Horrelakoe-tan irtenbideetako bat da Estatukide batek dituen lege eta arauak beste batek beregan dituen berdinak bailiran ezagutzea. Bide hau, zeharbidez bederen, harmonizatze-eratzat har daiteke.

Barne-merkatu bateratuak batasun ekonomikora darama. Kideen artean elkarrekiko menpetasuna ezartzen du. Eragin handiagoa du estatu batean gertatzen denak merkatu bakarra osatzen duen eremu luze-zabalean. Ezinbestekoa da, beraz, gobernu guztien politika ekonomikoen koordinakuntza. Koordinakuntza ez ezik, baita elkarlangintza ere. Hitz batean, Barne-Merkatu Amankomunak batasun ekonomikoa eskatzen du.

Eta moneta-batasuna? Barne-merkatuak berez moneta-batasuna ez du eskatzen honetaz zera ulertzen badugu, alegia, kanbio-tipo finkatu eta atzeraezinen sistema edo moneta bakar bat daukan eremu ekonomikoa. Gainera Europar Moneta-Sistema (SME) 1979an sortua izan zen eta frutu estimagarriak eman ditu kanbio-tipoen egonkortasunaren aldetik.

Zer premia dago, orduan, aurrera egiteko moneta-batasunerantz? Hemen ez dugu irabazi-kostuen balantzerik egingo. Baina laburki adieraziko dugu SMEtik (Europar Moneta-Sistema-tik) Moneta-Batasunera iragateko dauden arrazoiak. Europar Moneta-Sistemak bere egitekoak ongi bete ditu egoera mugatu baten barnean. Esan nahi da, oraino 1990eko uztailaraino, kapitalen mugimenduak kontrolpean egon direla.

Kapitalak askatasun osoz mugitzen direnean eta kanbio-tipoak egonkor gorde nahi direnez gero, estatuek ez dute

bere eskuko politika monetariorik eramaterik. Batasun ekonomikoa duen eremuan moneta-batasuna eraikitzea komenigarri bihurtzen da.

Horregatik dago martxan, une hauetan, UEM deritzana, hots, Ekonomi eta Moneta-Batasuna.

MONETA-BATASUNA

Erroman, 1990eko abenduan, Gobernuen arteko Konferentzia hasi zen. UEMi buruz, Ekonomia eta Moneta-Batasunari buruz, erabaki garrantzitsuak hartzeko. Hitz batean esateko, Erromako Tratatuak aldatu eta zuzentzeko. Zertarako aldaketak? Hain zuzen, UEM (Ekonomi eta Moneta-Batasuna) eraiki ahal izateko.

Europako Komunitateko Komisioak, Jacques Delors buru duenak, bere ikuspegitik UEMek zer-nolakoa izan behar lukeen eta nola bideratu behar litzatekeen, 1990eko abuztuan argi-taratu txostenean zehatz eta argi utzi zuen. Komisioaren nahia zera zen, Gobernuek onar zitzatela txostenaren jokabideak eta helburuak. Gero ikusiko dugu zertan gelditu diren Komisioaren gomendioak eta gobernuen erabakiak.

Zer-nolako UEM eraiki nahi luke Brusselako komisioak?

Bi deitura ditu UEMek: ekonomikoa eta monetarioa. Bi alde. Politika ekonomikoari dagokiona bat, eta moneta-politikari dagokiona bestea. Bi alde izan arren batasuna osatzen dute biek.

MONETA-BATASUNA

Moneta-Batasuna bi eratara eman daiteke: a) moneta bakar bat erabiliz; b) moneta nazionalak kanbio-tipo finkatuen bidez elkar loturik, sistema bat osatuz. Nahiz batean nola bestean, moneta-politika bakarra eman beharko litzateke, erregimen horri moneta-batasun deitzeko. Brusselako Batzorde edo Komi-

sioak lehenengo bidea hautatu du eta bultzatzen du. Honela dio: “moneta-batasuna burutzen da moneta bakar bat dagoenean”.

Moneta bakarraren ezarpenak balore sinbolikoa baino gehiago du berarekin. Moneta nazionalen arteko trukeek ez dute kosturik, arrazoi simple batengatik, jadanik moneta nazionalak ezkututzen direlako. Kapitalen merkaturak bera ere bakarra bihurtzen da, eta eskala ekonomikoak lortzeko bidea irekitzen da. Europak moneta-erakunde bezala benetako nortasuna bereganatzen du joko propioa munduaren aurrean jokatu ahal izateko, USA eta Japoniarekin batera.

Europarentzat moneta bakarra hautatuz gero, nahitaezkoa da, halaber, moneta hori jaulki eta kudeatuko duen Erakunde sortzea (EUROFED). Honek izango du bere eskuetan Komunitatearen moneta-politika zehaztea. Moneta bakarra eta moneta-politika ere bakarra izanen da. Jakina, gaurko egoeratik helburu horretaraino heltzeko urratsak denboran zehar eman beharko dira.

Prezioen egonkortasuna lortzea izango da komunitateko moneta-politikaren xede nagusia. Eta lehentasun honekin batera, EUROFED delako erakundeak, halaber, politika ekonomiko orokorraren xedeak ere kontutan eduki eta zaindu egin beharko ditu.

Prezioak egonkor mantentzeko xedea legez ezarria egon beharko du. Baina, horretaz gain, EUROFED erakundeak sinesgarritasun handiz jantzitako instituzioa izan behar du, eta horretarako ezinbesteko dituen ezaugarriak ez dira nolanhikoak:

- *Askatasuna edo independentzia*: komunitateko moneta-sistema berriak gobernuarengandik aske egon behar du hein handi batean. EUROFEDen egiteko nagusia prezioen egonkortasuna mantentzea denez gero, gobernuak ezingo dute behartu xede horren aurkako gerta daitekeen moneta-neurririk hartzera, EUROFEDeko lankideak izendatzerakoan baldintza bereziak beteko dira eta lanpostuak ere iraunkorrak izango dira eta ez erraz ken daitezkeenak.

- *Demokratikoa*: EUROFEDek bere egintza guztien berri eman eta erantzun egin beharko du. Europako Kontseilu eta

Parlamentuaren aurrean, aldiro, txostenak aurkeztuko ditu. Erakundeko Lehendakaria jendaurrean eta komunitateko instituzioen aurrean daraman politikaren erantzule izango da.

- *Federala*: Banku Zentralen Europar Sistemak (Eurofed) egitura federala eduki behar du. Bere kontseilua osatuko dute Banku Zentralen gobernariak gehi zuzendaritzak, organo zentralako kide-multzo laburrak. EUROFEDen kontseiluak bere eskuan izango du Komunitateko Moneta-Politika zehaztea. Esaterako, berak finkatuko ditu interes-tipo gidariak eta, halaber, helburu bitartekariak ezarriko. Erabakiak gehiengo bakanaz hartuko ditu.

BARNEKO MONETA-POLITIKA ETA ECU-A

Komunitatearen barneko moneta-politika zuzentzeko, EUROFEDek, bere eskuetan, bidezko diratekeen lanabes eta botereak edukiko ditu: esaterako, *open-market* eragiketak, interes-tipoak erabiltzea, aginduz gorde beharreko erreserbak, eta abar. Moneta-eskaintzari komeni den ibilbidea eragiteko, merkatuko salerosketaz baliatuko da, nagusiki *open-market* eragiketak eginez.

Moneta-batasunak deuseztatu egiten ditu nazioetako moneta-eremuak bereizten dituzten mugak. Finantz egiturak homogenoak bilakatzen dira barneko kapital-merkatua bateratzen doan heinean. Izaera berdineko aktiboek, arrisku aldetik diferentziarik ez badago, interesa ere maila berdinekoa eskaintzen dute. Beraz, Komunitate osoan intere s-tipo bakarra dagoela onar daiteke. Testuinguru honetan, EUROFEDek moneta-kopurua erregulatzeko "bitarteko helburua" deritzana heda dezake Komunitateko ekonomia osora.

EUROFEDek finkaturiko moneta-politika banku zentralak aplikatuko dute. Hauek izango dira, Zuzendaritzaren agindupean, aplikazioa burutuko dutenak. Bakoitzak bere ekonomia nazionalean, banku zentralak erabiliko dituzten moneta-politikarako tresnak, gorago aipatu ditugunak izan beharko dute. Guztien artean elkarregokitu ezinik gerta ez

dadin guztiek EUROFEDek ezarritako helburu nagusiak jarraituko dituzte.

Moneta bakarra, ECUa, beraz, sisteman ezarrita gelditzen denean, moneta-batasuna osaturik gertatuko da. EUROFEDen eskuetan egongo da ECUa jaulkitzeko ardura osoa. Eragiketa ekonomiko zein finantzarioak, lurralde-batuean, ECUn izendatuak izango dira. Eta legezko diru-harrera izango du.

KANPOKO MONETA-POLITIKA ETA ECU-A

Indar handiko eginkizuna izango du ECU monetak nazioarteko moneta-sisteman. Ez bakarrik munduko eragiketatan erabilia izango delako. Komunitateak, UEM osobetea bilakatzen denean, esku hartuko du, USA eta Japoniaren parean, nazioarteko moneta-sistema berri eta egonkorra sortu eta kudeatzeko orduan.

ECU/DOLAR edo ECU/YEN erlazioak nork erabaki eta eramango ditu? Galdera beste modu batera egingez: zein agintemaila arduratuko da kanpoko moneta-harremanetan kanbio-tipoak duen garrantzi handiaz? Bi aldetatik du eragina kanbio-tipoak, ekonomi eragiketetik eta monetarioetatik. Beraz, politika ekonomikoaren agintariak badute zer esanik. Eta, nola ez, baita moneta-politikaren arduradunek ere. Zehatzago arazoan sarturik. Kanbio-tipoaren inguruan bi motatako gaiak sortzen dira. Bat zera da: zer-nolako kanbio-tipo erregimena ezarri. Hots, kanbio-tipo finkatuena ala kanbio-tipo mugikor edo aldakorrena? Auzi honetan badirudi zalantza gehiegirik ez dagoela. Arlo hau zeini dagokion garbi omen dago. Agintari politikoei, hain zuzen, EUROFEDen aholkuei erantzunez erabakiak hartzerakoan. Bigarren gaia beste honako hau da: zer kanbio-tipo politika eraman behar da? ECU/DOLAR erlazioa, esaterako, jaitserazi, mantendu ala altxarazi egin behar da? Eta politika hori gauzatzeko neurriak nork eraman behar ditu praktikara, nork hartu behar du esku dibisa-merkatuko eragiketetan? Arlo hau, Komisioarentzat berarentzat ere, zalantzan gelditzen da. Izan ere eredu desberdinik badago munduan. USAn arlo honen ardura gober-

nuak dauka. Alemanian, aldiz, Banku Zentralak —Bundesbankek— ahalmen zabalak ditu kanbio-tipo politikaren alorrean.

Halaz guztiz ere garbi dago kanbio-tipoaren alorreko politikak ez duela moneta-politikaren eta honen helburu nagusiaren aurka etorri behar. Dibisa-merkatuan hartzen den jarrerak ez du, beraz, arriskutan jarri behar prezioen egonkortasuna.

BATASUN EKONOMIKOA

Ez dago erakundeen aldaketa handirik egin beharrik batasun ekonomikoa eraikitzeko. Izan ere, batasun ekonomikoak eskatzen duen politika eramateko ez dago erakunde bakar baten premiarik. Federakuntza dagoen lurraldeetan, politika ekonomikoa zatitu egiten da egiteko edo funtzio berezietan. Eta hauek gobernu-maila desberdinei banatzen zaizkie. Beheragoko gobernu-mailak ongi burutu dezakeena, ez da goragoko gobernu-mailaren eskuetan jartzen.

Politika ekonomikoaren funtzio gehienek komunitatekide diren estatuen eginkizun izaten jarraituko dute. Baita UEMen burutua gelditzen den aldian ere.

Haatik, Komunitateak eta Kideek akordiora iritsi behar dute bakoitzak eta guztiok bilatu behar dituzten helburuetan. Tratatuan ezarriak daude halburu nagusiok: hazkunde eta hedapen orekatu eta etengabea, egonkortasun irmoa, bizitza-mailaren goratze azkarra, eta elkar atxekimendu ekonomiko-soziala. Helburu horiek lortzeko bidea, merkatu-sistemaren baitan garatuko da. Eta beti begiratu beharko zaio moneta-politikaren xede nagusia den prezioen egonkortasunari.

Zein izango da Komunitatearen funtzio ekonomikoa helburu horiek guztiak lortzen laguntzeko? Geroago ikusiko dugunez, Komunitatearen egitekoak, zenbait alorrean, zabaltu egin beharko dira. Bistan da, gobernu-maila guztien artean eramango den politika ekonomikoak koherentea izan behar duela, enplegu bikoitz eta jarrera kontrajarriek erakar ditzaketan

galerak ahalik eta arinenak gerta daitezzen. Europear Kontseiluak bermatu beharko du koherentzia, ERO/FIN, Batzorde, Parlamentu eta Kontseilu Ekonomiko-Sozialaren kolaborazioarekin.

Komunitateak, bere ahalmen gehituen bidez, hiru emaitza eskaini behar ditu politika ekonomikoaren alorrean: eginkortasuna, elkar langintza eta elkarrekiko atxekimendu ekonomiko-soziala.

- *Eginkortasuna.* Batasun ekonomikoaren oinarria barne-merkatu burutua da, non libreki dabilzan pertsonak, ondasunak, zerbitzuak, kapitalak. Barn e-merkatuak ahalmen handiak ditu. Baina horien guztien ustiapen beteak zera eskatzen du: baliabideen esleipena hobetzea, konpetitibitatea bizkortzea eta eraberrikuntza sustatzea ikerketa, teknologia eta enpresen oldarraren bidez. Luze-zabalean lortu behar den Europa hori ez daiteke lor baldin komunitatearen aginbideak hedatzen ez badira zenbait alorretara. Esaterako, konkurrentzi eta merkatal politikara, teknologi ikerkuntza eta garapenera, europar azpiegiturretara, lan-merkatuetara, ingurunera eta zenbait fiskal-arazotara.

Jakina da, Brusselako Komisioak paralelismoa gerta dadin nahi duela moneta-batasunaren eta batasun ekonomikoaren artean. Moneta-batasunaren garapenean aurrerabide handiak egin eta batasun ekonomikoa atzeraturik gerta ez dadin, ezinbestekoa da komunitatearen ahal eta aginbideak, gorago aipatu alorretan, hedatu eta sakontzea. Horretarako baliteke indarrean dagoen Tratatuaren zenbait artikulua eta xedapen zabaldu nola aldatu beharra egotea. Adibidez, behaztopo handia gerta daiteke ahobateko erabakien araua mantentzea zenbait gaitan. Hala nola, teknologi ikerkuntza eta garapenean, inguruneetako arazoetan eta fiskaltasunaren zenbait puntutan.

- *Lankidetasuna.* Komunitate eta kideen arteko lankidetasuna, politika ekonomikoaren alde guztietara hedatua, batasun ekonomikoaren ezinbesteko baldintza da.

Lankidetasunak batasun ekonomikoaren lehen etapatik hasi behar du bere fruituak ematen. Bere indar osoa, ordea,

UEMen azken etapan agertuko du. Lankidetasunaren lan-
abesak, ondorengoak izango dira:

- Politika ekonomikoaren epe luzerako helburuak.
- Politika ekonomikoen alde guztiak gainbegiratzea, eta aurrekontuen defizitari buruzko erregelak ezartzea.
- Laguntza bereziak emateko finantz mekanismoa.

Itzurtzetarako helburuak seinalatzean, Komisioak zehaztatuko ditu Komunitateak lortzen saiatu behar duen xede orokorrak. Halaber, zer baliabideren bidez lor daitezkeen haiek. Besteen artean, alabaina, finantza publikoek, lan-merkatuek eta nazioen egitura-politikek aipamen berezia hartuko dute.

Gainbegiratzearen alorrak irekia eta zabala izan behar du. Azterketa nagusienak eskaintza/eskaria-ren joerenak izango dira, kostuen eta prezioen higidurarena, eta halaber, konpetitibitatearena, enpleguarena, eskualdeen hazkundearena, finantza publikoarena, finantz merkatuarena eta orokorki esanez, politika ekonomikoen barne-asmoena.

Egoerak desoreka larriak agertzen dituenean, komenigarri liratekeen neurriak hartzera bultzatuko duen sistema ezarriko da. Sistema hori pausoka eramango da: diagnosiak, aholkuak eta ahalegin bultzatzaileak, adierazpen publikoak eta, azkenik, finantz laguntza bereziak. Hauek, estuasunean aurkitzen diren gobernuek premiazko diratekeen neurriak indarrean jar ditzaten, berriro beren ekonomiak desorekatik egoera orekatuago batera bidera ahal ditzaten.

Komisioak garrantzi bereziz aztertzen du aurrekontuen desoreka edo defizita. Aurrekontuen defizitek eta hauen finantz bideek arriskutan jar dezakete moneta-egonkortasuna. Tratatua bi arau espreski ezarri behar direla eskatzen du:

- a. Defizit publikoak ez dira moneta gehituz finantzatuko eta sektore publikoak bestek ez lukeen erraztasunik ez du erabiliko zor publikoa merkatuan kokatzerakoan.
- b. Estatu baten zor publikoak baldintzarik gabeko bermerik ez du bereganatuko ez komunitatearen ez beste estatu baten aldetik.

Kanpoko finantz bideari dagokionez, ez da debekurik eskatzen, baina haren bilakaera EUROFEdek eta Komisioak hurbiletik jarraitu beharko lukete.

Gehiegizko defizit publikoak kaltegarriak direlako, tratatuan espreski adierazi behar da ekidin behar direla. Noiz den gehiegizkoa epaitzeko, aurrekontuak ekonomia osoaren testuinguruan aztertu behar dira, noski. Halere, Komisia erregelak jartzearen alde dago. Finantz publikoaren maileguak ez lirateke inbertsio-gastuen gainetik egongo. Gainera, erregela horren osagarri, kontutan har daitezke defizita/BPG nahiz zor publikoa/BPGaren koefizienteak.

Finantz laguntzen mekanismoari dagokionez, egoera larrian dabilzan estatuen alde erabiliko lirateke haiek. Herrialde bateko ekonomiak arazo larriak dituenetan eta guztiz zail zaionetan beste ekonomien higidurara hurbiltzea, ahaleginak egin ditzan eskatuko zaio eta Komunitateak laguntza eskainiko dio, konbergentziaren aldeko politika egin ahal izan dezan. Diru-laguntza subentzio nahiz mailegu-bidez gauza daiteke.

- *Elkarrekiko atxekimendu ekonomiko-soziala.* Barne-Merkatu Bakarraren eraikuntzak, printzipioz, onurak dakartzkie eskualde guztiei, aurreratuei nola atzeratuagoei. Gainera, Komunitateak azken urteotan anitz programa erabili ditu eskualde atzeratuen eta birmoldaketa-premian aurkitzen diren ekonomien alde. Halere, ez dago ukatzerik esperientziak behin eta berriro erakusten duena, alegia, batasun ekonomiko eta monetarioetan, zenbait eskualde luzaro atzean gelditu daitezkeela, baldin eta haiei laguntzeko ezinbesteko neurriak hartzen ez badira.

Beraz, Komunitatearen eskualde-politika hertsiki ordez berrindartu egin behar da, are UEMen azken etapan bertan ere. Edozein ekonomiak, jakina, estatu batenak esaterako, kanpotik datozkion asaldurak jasan ditzake. Adibidez, petrolioaren prezioak bapatean gora egiten duenean. Sortuko den desorekari aurka egin ahal izateko, komunitatekide diren estatuek, politika ekonomikorako tresna bat gutxiago izango dute beren eskuetan. Ezingo du gobernu bakoitzak kanbio-tipoa aldatu, nahi duen doikuntza lortzeko. Beharturik egongo da, beraz,

beste zenbait alorretan, lan-merkatuan esaterako, neurri gogoragoak hartzera. Baina, honelako politika ekonomikoak, berritza izateaz gain, langabezia sor dezake. Bidezkoa izango da, beraz, kasu horietan ere, Komunitateak egiturak berrindartzeko nahitaezko diren laguntzak berandutu gabe, larritasunean dagoenari ematea. Eskakizun hauek badute ondorioz Komunitatearen finantzetikiko.

Komunitateak bere eginkizuna bete ahal izateko, hots, politika ekonomikoari eginkortasuna, lankidetasuna eta kohesioa eragiteko, aurrekontu handiagoa, baliabide eta sarrera ugariagoak ezinbesteko ditu.

IRAGANTZA

Hiru etapatan eraiki nahi da batasun ekonomiko eta monetarioa. Iragantza deitzen zaio gaur egungo egoeratik hirugarren etaparen hasierara iristeko beharko den denboraldiari.

Lehenengo etapa 1990eko uztailaren batean hasia da. Bukatu 1993ko abenduaren 31n bukatuko da, Europar Kontseiluak Erroman 1990eko urriaren bileran erabaki zuenaren arabera. Utz dezagun hemen esana Komisioak, aztertzen dihardugun txostenean, lehenengo etapa urtebete lehenagotik bukatzea nahi zuela.

- *Lehen etaparen mailak.* Barne-merkatua zeharo bukatu egon behar du lehenengo aldian. Mugak oro, fisiko, tekniko, fiskal nahiz finantzarioak desagertu gero geldituko dira. Pertsonak, ondasunak, zerbitzuak eta kapitalak mugarik zein trazarik gabe higitu ahal izango dira Europako Komunitatearen lurraldeetan barrena.

Xede berdinetaranzko aurrera-pauso bizkorrak egin behar dira. Eta nagusiki ekonomi arlo hauetan: enpleguan, prezio/kostuetan, konpetitibitatean, lan/alokairu erapenean eta aurrekontu publikoetan. Komunitatekideek arlo horietan dauzkaten aldeak berdintzera joan behar dute lehen etapan. Komunitateak gobernu guztiei eskatzen die, xede berdintsue-

tara joko duten neurri politikoak erabil ditzaten. Komunitateak, bere aldetik, ezarria du jadanik zaingo orokorra burutu dezakeen mekanismoa. Aurrekontu-politiken gainekoa egin nahi du Komisioak zainketa zorrotzenaz. Gertutik jarraitu nahi lioke hala sarrera/gastuen higidurari nola defizit/zor publikoaren garapenari.

Moneta-politiken koordinakuntza da beste maila. Jakina da, lehen etapan kapitalen mugimendua guztiz aske izatera iritsiko dela. Honekin batera SMEren barnean kanbio-tipoak egonkor irautea espero da ofizialki finkaturiko zerrenda-muga estuetan. Testuinguru honetan, (kapital mugimenduak, libre, ganbio-tipoak ez-aldakor), ez zaio estatu bakoitzari bere moneta-politika propioa egiteko aukera handirik gelditzen. Kanpotik etor daitekeen asaldura bati erantzuteko, jarrera bateratu bat behar du Komunitateak. Moneta-politikan ere, adostasuna lortu beharko du koordinakuntzaren bidez. Koordinakuntzak, lehen etapan, banku zentralen gobernariak osatzen duten taldearen baitan mamitu behar du. Moneta-politikarekin koordinakuntzak, ordea, ez du esan nahi banku zentral guztiek politika-tresna berdinak erabili behar dituztenik. Garrantzizkoa, izan ere, zera da, guztiek helburu bakar baten alde jokatzeko, nahiz eta bitarteko xedeak guztiz berdinak ez izan. Adibidez, banku zentral bat moneta-mota agregatu batez eta beste banku zentral bat zerbait desberdina den moneta agregatuz balia daitezke.

SMEren sendotzea. Lehen etapan Komunitateko moneta guztiek kanbio-mekanismoan parte hartu beharko dute, zerrenda estuaren barnean, eta ez kanpoan, mugi daitezkeelarik. Dagoeneko Libera Esterlina barn e-eran da. Eta Portugaleko zein Greziako monetak ere, estatu horietako ekonomiak helburu orokorretara hurbiltzen direnean SMEko kanbio-mekanismoen barruan aurkituko dira.

- *Bigarren etaparen lorkizunak.* Banku Zentralen Europar Sistema (EUROFED) eraikitzea da bigarren etapako eginkizun garrantzitsuena.

Instituzioaren erakundeaz geroago ikusiko dugu zer arazo dauden.

Aldi honetan, Banku Zentralak izango dira moneta-politikaren arduradun eta eragileak. Baina, moneta-politikak koordinaturik eraman behar direnez gero, EUROFED izango da koordinakuntzaren ardura. Gainera EUROFEDek biziki parte hartuko du SMEren eta kanbio-erreserben kudeakuntzan. FECOMen ahalmenak berreskuratu behar ditu. Halaber, EUROFED arduratuko da, ECU moneta bakarria bilaka dadin antolatu behar diren bide eta neurri guztiak prestatzen.

Moneta bakarria ekonomi eta moneta-batasunaren izaeraren ezaugarria da. Europak bere moneta bakarria izan behar du, ez beste hamahirugarren moneta bat. Dagoeneko, neurri batean behintzat, ECUa Europako moneta amankomuna da. Oraingoz ECUa zera besterik ez da, moneta nazional ezberdinen otarretxoa. ECUa moneta bakar bihurtzeko sortua da. Jakina, "otarrea" izatek moneta bakarria izatera iristeko, ohi-turak bultzatu behar du ECUa gero eta gehiago erabilia izan dadin, beste edozein monetak dituen funtzio jakinetan. Baina, zer egin behar da familiak, enpresak, bankuak, sektore publikoa ECUaz gero eta gehiago balia daitezen bere eragiketetan?

Hona hemen Brusselako Komisioak ECUaren hedapenerako proposatzen dituen bideak:

- Erabilera pribatuak dauzkan traba juridikoak baztertu.
- Komunitatearen erakundearen eguneroko bizitzako moneta ia bakartzat ECUa erabili.
- Banku Zentralek gero eta gehiago erabil dezatela ECUa euren arteko eragipenetan zein dibisa-merkatuetako eragiketetan.
- Sektore publikoak bere tituluak ECUtan izendaturik jaulki.
- Banku Zentralek zein EUROFEDek ECUaren merkatu-garapenaren aldeko neurriak hartu.

Iragantza-aldi horretan ECUak, beraz, beste moneta nazionalek duten antzeko hedapen eta erabilera lortzen joan behar du. Hirugarren etapa hasi arte, jakina, ECUak "otarretxoa" izaten iraungo du. Honen ondorioa garbia da: hiru-

garren etapan sartu arte, edo bestela esanik, iragantza-denbora honetan, Banku Zentralek gorde egingo dute oraino duten moneta nazionalak jaulkitzeko monopolioa. Halere, ECUa indartzen joan daiteke ondorengo arrazoi honexegatik. ECUaren balioa egun otarretxoak markatzen du. Moneta nazional pisutsuenak gora doazenean, ECUa ere gorantz. Eta alderantziz. Moneta nazionalak, alabaina, SMEko kanbio-mekanismoan sarturik daude. Europako monetek euren artean gero eta gorabehera txikiagoak dauzkate. Egonkorragoak dira elkarren arteko erlazioetan. Moneta oro egonkorrago eta bortitzago bilakatzen da. Otarretxoko moneta guztiak on bihurtzen dira. Eta orobat ECUa bera ere moneta gero eta bortitzago bihurtzera doa, hirugarren etapari hasiera emateko oraindik iragan behar den iragantza-aldi honetan.

INSTITUZIO-GAIAK

Eman dugu Europar Komisioak UEMi buruz daukan ikuskera. Tratatu, Europar Komunitatearen sostengua dena, puntu askotan aldatu egin beharko da ekonomi eta moneta-batasuna aurrera ateratzeko. Zeintzuk dira UEMen xedeak? Komunitateko EUROFED erakunde berriaren berezitasunak zeintzuk izango dira? Indarrean dauden erakunde komunitarioen eginkizun ekonomikoak elkar egokiturik al daude? Hori guztia, etab. Tratatu eraberrituan argi eta garbi zehazturik ezarri behar dela iradokitzen du Komisioak.

Hain zuzen, 1990eko abenduaren 14ean ireki zen Erroman gobernuen arteko Konferentzia, zeinetan zehaztuko bait dira Tratatuari egingo zaizkion aldakuntzak.

Ikus ditzagun, beraz, zer-nolakoak diren Komisioak proposatzen dituen zuzenketak nahiz emendakinak.

- *EUROFEDen sorkuntza*. Tratatuak agertuko ditu erakunde berriaren hiru oinarri nagusiak:

- Helburua: prezioen egonkortasuna. Orobat komunitateko politika ekonomiko orokorra sostengatzea.
- Ez da ez estatuetako ez Komunitateko agintarien menpeko izango.
- Lege demokratikoez erantzungo du.

Tratatua, halaber, EUROFEDen egiteko nagusienak zehaztuko ditu:

- Moneta-politika orokorra eramatea eta ECUaren jaulkipena.
- Kanbio-tipo eta dibisa-erreserben kudeakuntza, Ministri-Kontseiluaren jokabideen arabera.
- Bankuen zaingoaren koordinakuntzan parte hartzea; pagamendu-sistemaren eta kapital-merkatuen normalizazioa bermatzea.
- EUROFEDen Kontseiluaren eta banku zentralen arteko erlazioak; kanbio-erreserben kudeakuntza eta jabegoa; EUROFEDen barn e-erakundea (kontseilua, zuzendaritza, lehendakaritza) eta Komunitateko Erakunde-organoekin harremanak.

Tratatuan zehaztuko dira, berebat, zeintzuk izango diren moneta-politika orokorraren lanabesak. Eta beste zenbait gairen artean pertsonalari buruzko arau nagusiak, kontuen kontrolerako neurriak, eta abar.

Guzti horrek eskatzen du, bide batez, komunitatekide diren estatuak aldatu egin beharko dituztela, gaur egun Banku Zentralarekiko indarrean dauden legeak eta Tratatu berriaren mandatuetara egokitu.

• *Ekonomiarekiko xedapenak.* Parlamentuari, Europar Kontseiluari, Ministri-Kontseiluari eta Komisioari beste erakunde berririk albotik zein gaineratik ezartzea ez da premiazkoa. Esan nahi da, gai ekonomikoetarako: UEMen baitan egiteko zehatzagoak bete beharko dituzte aipatu erakundeok. Eta egoitzapen-lana egitea da gelditzen dena alde horretatik.

Tratatuak, alabaina, izendatu egin beharko ditu Komunitateak eta kideek erdietsi nahi dituzten xedeak: taxuzko hazkundea, etengabeko hedapen orekatua, egonkortasun irmoa, bizitza-mailaren gorantza bizia eta elkar atxekimendu ekonomiko-soziala.

Tratatuak neurri zehatzak ezarri edo xedatu behar ditu alde guztietako zaingoa bidezko den zorroztasunez bete dadin.

Aurrekontu-defizitari dagokionez, Tratatuak finkatu behar dituenak dira: a) ez daitezela monetaz finantzatu; b) sektore publikoak abantailarik ez dezakeela eduki kapital-merkatuan; c) gehiegizko aurrekontu-defizitak ekidin egin behar direla.

Politika ekonomikoaren alorrean, azkenik, bi tresna berri sortu ahal izateko lege-oinarriak ezarri behar ditu tratatuak. Bi tresna horiek dira, anitz urtetarako jarrerabideak eta finantz sostenguaren mekanismoa.

- *Erakundeen arteko oreka.* EUROFED moneta-batasuna garapen-bideetan aurrera eramateko sortuko den erakunde berria izango da. Aldiz, jadanik indarrean dauden erakundeei batasun ekonomikoa dagokie. Zer esanik ez dago erakunde guztien arteko harreman orekatuak antolatu behar direla.

Kontseiluaren eta Komisioaren egitekoak handiagoak izango dira: politika ekonomikoaren lerro nagusienak seinlatu, nazioarteko monetarekiko negoziazio eta akordioetan parte hartu, EUROFEDekin elkarrizketatu, aldian aldiko zaingo-lanak burutu.

Parlamentu Europarrak gero eta alor zabalagoa izango du, erantzute demokratikoaren kariaz.

Laburbilduz, instituzioen arteko oreka lortzen bada, Tratatuak garbi ezarri behar du, zeintzuk diren bakoitzaren egiteko bereziak eta, orobat, elkarren arteko harremanak nola bideratu behar diren.

Europar Kontseiluak gertutik zainduko du Komunitatearen ekonomia eta moneta-politika osoaren koherentzia; anitz urtetarako jokabide ekonomikoak berretsiko ditu; EUROFEDen lehendakaria izendatu eta, halaber, zuzendaritzako kide guztiak.

EKO/FIN Kontseiluak, gaur dituen egitekoez gain, zaingo orokorraren arduradun izango da, kideei gomendioak agertuko dizkie, laguntza finantzario bereziak emango ditu eta kanbio-politikarekiko erabaki garrantzitsuenak zehaztuko. Erabakiak gehiengo kalifikatuaren indarrez hartuko ditu, horretarako, aurrez, Komisioak bidaliko dizkion erabaki-gaiak eztabaidatuko ditu eta Europar Parlamentuari erizpena eskatuko.

Komisioak, orain beregan dituen legeak bultzatu eta sustatzeko egitekoaz gain, berebiziko ardura izango du alde askotariko zaingoan: kideen ekonomiari buruzko urteroko txostena aurkeztu, epe luzerako jokabideen jarrera aztertu eta politika ekonomikoarekiko gomendioak egin. Orobat, begiratu egin beharko du ea koherentziarik ba ote den komunitateak indarrean ezarri dituen ekonomi eta moneta-politiken artean.

Parlamentuari galdetuko zaio EUROFEDeko Lehendakaria izendatu aurretik; halaber, haren iritzia aurrez jaso beharko da, anitz urtetarako jokabidea zehazterakoan, finantz laguntza bereziak ematerakoan, kideei politikaz aholkuak zuzentzerakoan. Urtean behin, Parlamentuan eztabaida orokorra ospatuko da Komisioak eraman duen politika ekonomikoari buruz. EUROFED, ERO/FIN eta Komisioak aldiro komunitateko egoera ekonomikoari buruzko azalpenak egingo dizkiote Parlamentuari. Honek berak ere parte hartu beharko du zaingo orokorraren lanetan.

Azkenik, EUROFEDek, beste erakundeekin izango dituen harremanez gain, Europar Kontseiluari eta Parlamentuari moneta-politikaren azalpenak aldiro egingo dizkie.

UEM-I BURUZKO KONFERENTZIA ERROMAN (1990-XII)

- Gobernuarteko Konferentziak, bi bait dira, bata batasun-politikoarekikoa, bestea ekonomia eta moneta-batasunarekikoa, 1990eko abenduaren 15ean ireki ziren Erroman. Bigarrena da guri zuzenki dagokiguna, hots, UEMi buruzko

konferentzia. Honen xedea Tratatuari zuzenketak zein emendakinak ezartzea da. 1992 urtea bukatu baino lehen onartua eta berretsia eduki nahi da.

Iragan abenduan (1990-XII) bildu zen Europar Kontseiluren ondorioak laburki emango ditugu.

Hamaika Estatukide adostasunera etorri ziren Tratatuari aldaketak egiteko oinarrietan:

- Batasun ekonomikoari buruz: merkatu-sistema irekia, prezioen egonkortasuna hazkundearekin, ingurugiroaren begirunearekin eta lanarekin elkarganatuko duena; haren xedea finantzatan zein aurrekontuetan egoera garbi eta orekatua lortzea izango da. Orobat elkar atxekimendu ekonomiko eta soziala. Hau guztia lortzeko, Komunitateko Erakundeei ahalmen handiagoa eman behar zaie.

- Moneta-batasunari buruz: erakunde berri bat sortzea (EUROFED), Banku Zentralek eta organu zentral batek osatuko dutena; moneta-politikaren ardura osoa erakunde berriarena izango da. Prezioen egonkortasuna begiratzea izango du egitekorik nagusiena. Honez gain, Komunitatearen politika ekonomiko orokorra babestuko du. Erakundea eta bere kontseilukideak aske izango dira, edonondik heldu daitezkeen manuetatik libre izango dira. Daramaten kudeakuntzaren berri, alabaina, instituzio politikoei eman beharko diete.

UEMen azken garapen-aldia burutzen denean, atzerazienak diren kanbio-tipoak finkatuko dira. Komunitateak bere moneta bakarra izango du, ECU indartsu eta egonkorra. Bere identitatearen moneta batasunaren adierazgarri. ECUa sendotzeko eta hedatzeko ahaleginak egingo dira.

- Bigarren etapa edo garapen-aldia, 1994eko urtarrilaren lehenean hasiko da. Eta ordurako:

- Merkatu bakarraren programa burutua egon behar du.

- Tratatua berretsia eta bertako xedapenen arabera:

- a. EUROFEDeko kideen askatasuna lortzeko bidea egiten hasia egongo da.

- b. Ez da zilegi izango aurrekontu-defizitak monetaz finantzatzea eta, orobat, komunitateak nahiz Estatukideek ez dute erantzukizunik hartuko beste Estatukide baten zorrekiko.
- c. Europar Moneta-Sistemaren (SME) kanbio-akordioari atxekiturik egongo dira Komunitatekideetatik gehienak.

Europar Kontseiluak, Erromako 1990eko abenduko bileran, azpimarratu du, halaber, bigarren etaparako sarrera ireki aurretik, aurrerapen estimagarriak eta iraunkorrak lortu behar direla elkar hurbiltze-bidean, esan nahi da, batipat, prezioen egonkortasunean edo desinflazioan eta finantza publikoen oreka-bidean.

- Bigarren etaparen hasieran sortuko du Komunitateak bere Erakunde Monetario berria. Honen eraginez hiru aldetatik lor daitezke aurrerapenak:

- Moneta-politiken koordinakuntza sendoagotzen.
- Geroago moneta-politika bakarraren tresneria eta ihardunbidea antolatzen.
- ECUaren garapenari begiratzen.

Bigarren etapa hasi (1994-1-1) eta hiru urte iragan baino lehen, Komisioak eta EUROFEDen Kontseiluak bigarren etapa nola joan den aztertuz txostena aurkeztuko diete ECO/FIN Kontseiluari eta Arazo Orokorren Kontseiluari. Elkar hurbiltze-higidura zenbaterainokoa izan den aztertuko da, batipat, inflazioaren aldetik, aurrekontu-defizitaren aldetik, enpleguaren aldetik. Noiz emango den hirugarren etaparen lehen urratsa, bigarren etaparen lorpenei loturik dago.

- Erresuma Batuak garbi adierazi zuen, Erromako bileran, ez zezakeela osorik onar Europar Kontseiluko beste hamahiruek berentzat onartu zutena. Zenbait puntutan ados dago, halere Erresuma Batua:

- Moneta-politikaren lehen xedea prezioen egonkortasuna dela.
- Merkatu-sistema irekia dela Komunitatearen garapenaren oinarria.
- Baztertu egin behar direla aurrekontuen defizit gehiegizkoak eta finantzamenduari arau hertsia egotzi behar zaizkiola.

Erresuma Batua prest dago lehen etapa garaitu eta aurrera egiteko, horretarako Moneta-Erakunde berria sortuz. Orobat, Komunitatearen moneta bakar amankomun bat, printzipioz, onartzen du. Baina aurrera egitea onartu arren, etapa batetik bestera iragan aurretik, etapa berriaren edukina zein izango den ongi zehaztu behar dela eskatzen du.

IRABAZIAK ETA KOSTUAK

Nolako eta zenbaterainoko eragina izanen du UEMek Komunitateko ekonomian.

Eragina nola gauzatu den agertzea da hastapen eta oinarri gisa lehenik egin behar dena.

Hazkundera, inflazioa, finantzak anitz faktoreri lotuta daude. UEMek, bada, faktore horietan izanen du eragina eta hauen bitartez ekonomia osoan.

Irabazi handiak, kostuak orobat, espero dira UEM sortzeak eskatzen dituen erakunde/instituzioen eraberritze zein aldaketatik. Haatik, instituzio-aldaketatik ez dira, besterik gabe, automatikoki, irabazi gehienak jaulkiko. Egia da aldaketa sistematikoak direla lehen urratsak. Moneta-batasuna eraikitzeke, ECUa moneta bakar bihurtzea eta EUROFED sortzea. Batasun ekonomikoa eraikitzeke, merkatu bakarra eta aurrekontu nazionaletik arauketa. Eta nazioarteko sistemari dagokionez, ECUa nazioarteko moneta-mailara altxatzea eta monetasisistema tripolar bihurtzea. Aldaketa sistematiko horien ondoren etorriko da anitz frutu eta abantaila, baldin gobernu,

enpresa, langileria eta Komunitatea bera sistema ekonomikoa sakonean eraldatzera zinez jartzen badira. Aldaketa sistematikoetatik ez dira bertatik jaulkiko frutuak. Instituzio berriek politika ekonomikoa aldatu eta berriztatzen dutenean eta ekonomia pribatuak, bere aldetik, jarrerak eta jokaerak eraberritzen dituenean, orduan zorituko dira UEMen emaitzak.

Beraz, bete behar den bidea, aldakuntza sistematikotik hasiko da. Baina ondoren, politika eta jarrera ekonomikoen eraberritzeak jarraitu behar du, azkenik, ondorio onuragarriak bildu ahal izateko.

Eman dugun eskemak eskeletoaren antzik badu. Biziduna izateko eta higiduraz baliatzeko haragizkoa izan behar da. Eta, nahiz eta ekonomia organismoa ez den, irudiarekin jarraituz, eskema haragizko bihurtzeko mekanismo ekonomikoak zein izango diren aztertu behar dugu.

UEMek azkenean eskaini behar dituen emaitzak hiru alor ezagunetan burutuko dira: a) eginkortasun mikroekonomikoan eta hazkundera; b) eginkortasun makroekonomikoan, inflazio, produkzio eta enpleguaren aldetik; c) ondasunak zuzenki banatzen herrialde eta hiritarren artean.

Hori guztia lortzeko, analisi ekonomikoak erakusten digu UEMek martxan jarriko dituen mekanismoak zein eta nolakoak diren.

ONURAK ETA KOSTUAK

Eginkortasuna eta hazkundera

- UEMek KTen (Kanbio-Tasa) aldakortasuna zeharo kenduko du, dibisa-merkatua txit garden eta ziurra bihurtuko delarik; kanbioaren arrisku-sariak desegin egingo dira eta interes-tipoak jaitsi. Epe luzera inbertsio-tasa emendatu egingo da. Beraz, Komunitateak hazkunde-ahalmen indartsuagoa bereganatuko du, kapitalaren *stock*-a handitu egingo delarik.

Kalkuluen arabera, UEMek arrisku-saria, adibidez, %0'5 puntu jaistea lortuz gero, irabazia edo onura, epe luzera, BPGaren %5 bihurtuko litzateke.

- Moneta bakarrak barneko moneten arteko sal-erosketarik ez egotea dakar eta, beraz, eragiketa horien kostuak desagertzea. Zenbait Estatukidetan, txikienetan batipat, transakzio-kostuok BPGaren %1eraino hel daitezke.

- Eginkortasunari eta hazkundeari gagozkielarik, merkatu bakarrak dakartzan onuraz gain, Komunitateak, energia, garraio, konpetentzia, I+G (Ikerketa+Garapena), ingurune eta fiskalitatean burutu dituen politikek europar ekonomia are indartsuago bihurtuko dute.

Prezioen egonkortasuna

Prezioen egonkortasuna, berez, helburu onuragarritzat jotzen da mundu osoan. Azter ditzagun zertxobait onuraren alde onak eta txarrak.

- Nazioak —batzuk besteak baino gehiago— berauek dituzten baliabideak ahalik eta ongien erabiltzen saiatzen dira. Baliabideak nola banatzen diren produkzio-sailetan, emaitza halakoa aterako du ekonomiak. Banakuntza merkatuaren bidez burutzen den ekonomietan, prezioak egonkor izateak berarekin dakar abantaila, baliabideak eginkortasunez banatu nahiz esleitzeko. Abantaila honen neurketa eta kontaketa ez da batere erraza. Halere, argiro ikusten dugu, azken berrogei urteotan, industria duten nazioetan, inflazio bortitza dagoen tokietan langabezia handiagoa dela eta bizilagun bakoitzeko errenta eskasagoa.

- EUROFEDen egiteko nagusia prezioak egonkor mantentzea izango da. Xede-helburu hori EUROFEDek errazago erdietsiko du, baldin bere estatutuetan zehatz eta argi finkatzen bada hura dela bere egitekorik nagusia eta, gainera, bere eginbidea burutzeko zor zaion autonomiaz horniturik sortzen bada. Hemen ere esperientziak dio, Banku Zentralak

autonomoagoak diren estatuetan, inflazioa menderatuagoa agertzen dela.

- Desinflazioa lortu nahi denean erabiltzen diren neurriek eurekin dakartzate kostuak. Langabezia hedatzea izan ohi da kosturik astunena. Kostu hau, alabaina, arinago bihurtzen da jendeak, ekonomi agenteek alegia, garbi eta ziur ikusten duenean gobernuak desinflazio-politika zinez eta berehala erabiliko duela. Alde honetatik, beraz, EUROFEDEk desinflazioaren kostuak, hots, langabezia handiagotzearen prezioa, arinago bihur ditzake.

Egia da inflazioak eragin gehiago dituela berarekin. Epe laburrera, esaterako, inflazioak Estatuaren sarrerak zergen bidez hanpa ditzake. Baita zor publikoaren zerbitzu erreala arindu ere, arin dezake.

Halere, oro har, hemen erabil dezakegun hipotesia zera da, inflazioak berarekin gizarte osoaren onura eta ongizatea konstantan harturik, balantze ezezkorra jaurtitzen duela. Hau honela bada, UEMengandik, eta EUROFEDen bitartez, inflazioaren tasa behetitzu abantaila ekonomikoak handiago bihurtzea espero daiteke.

Finantza Publikoak

Zer-nolakoak izango dira UEMek eragin ditzakeen aldakuntzak aurrekontu-politikaren aldetik? Estatuaren sarrera-gastuengan izango al du eraginik UEMek?

Galdera bi hauek elkar loturik egon arren, analisiaren bide-tik lehenengoa hurbilago dago eskari agregatuaren politikari. Bigarrena, aldiz, zerga eta gastu publikoen egiturari dagokiona, eskaintzaren politika deritzanaren ikuspegitik errazago azter daiteke.

- UEMek alde batetik, abantailak ekarriko ditu aurrekontu publikoentzat. Izan ere interes txikiak jaitsi egingo dira, kanbio-arriskuak eta inflazioak beren pisua galdu egingo dutenez gero. Onura handiagoa izango da zor publiko eskerga duten estatuentzat. Zorraren zerbitzua arintzera helduko bait da.

Guztia ez da, ordea, abantaila bihurtuko. Inflazioa sarre-
ra-iturri da Estatuarentzat. Inflazio-tasa behera doalarik,
inflazio-zerga (seigneurage) ere arintzen doa. Zenbait Estaturen-
tzat, hots, inflazio bizia jasaten dutenentzat, inflazio-zerga
desagertzeak BPGaren %len galera ekar dezake, aurrekontuen
sarrera-iturrien aldetik.

Haatik, abantaila/galeren balantzea, oro har, onuraren
aldera isuri daitekeela esan behar da, eginak diren azterketa
eta kontu-neurketen arabera.

- Finantza publikoei gagozkielarik UEMek gainera, eragin
sakona izango du nazioen aurrekontu-estrategien etorkizunean.

Autonomia, disziplina eta koordinakuntza dira ondoriook
ordenatzeko erabilgarrien dauzkagun kontzeptuak.

Nazio bakoitzak, lehenik, bere aurrekontu-politika erabiltzeko
autonomia eta eskua hein batean gordeko du. Kontutan eduki
behar da, Estatuak, jadanik, ez dutela moneta-politikaz eta
kanbio-politikaz baliatzerik izango. Kideek, bakoitzak bere
arazo bereziak aurrera ateratzen zerbait egin beharko dute.
Eta neurri handi batean, aurrekontu eta politika fiskalaz baliatu
beharko dira. Beraz, hein batean, autonomia mantenduko
dute bakoitzak bere aurrekontu-estrategiaz jokatzeko.

Hein batean diogu, zeren autonomiarekin batera aurre-
kontuarekiko disziplina zorrotza ezarriko dela espero bait
da. Moneta-politika bakarra eta orokorra izango da. Ezina da,
edo hobeki esanez, inkoherentzia larria litzateke, aurrekontuen
politika nork bere gisara erabiltzea. Batipat defizit publikoari
dagokionez. Gorago ikusi dugu, aurrekontuen defizitak, alde
batetik zaindu eta estutu egingo direla, eta bestetik, defiziten
finantzaketak arau zorrotzez arautuak izanen direla.

Batasun ekonomikoaren baitan, eta subsidiaritate-printzi-
pioaren bidetik, estatuak, kideek, konpetentzi andana luzea
mantenduko dute berengan. Alde honetatik, beraz, kideetako
bakoitzak bere erabakiak hartu ahal izango ditu hala
gastu-maila nola zerga-maila aldetik. Esan nahi da, batasun
ekonomikoa txit aurreratua dagokeen aldian bertan ere, fiskali-
tatea ez dela nahitanahiez, zeharo harmonizaturik egongo.

Hala eta guztiz ere, politika fiskal autonomoak arazoak sor ditzake zenbait alorretan: a) ondasun publikoen eskaintza desberdinegia izatea komunitateko herrialde batean eta besteetan; b) kide batek daraman zerga eta gastu-politikak, eraginak, eta okerreanean galera, sortera zeta kanpoaldean, hots, mugaz haraindi. Ondorio gehiago ere politika fiskal autonomoak ekar ditzakeelako, erraz ulertzen dugu koordinakuntza bigun baten hariez lotuak egon beharko dutela kideen aurrekontu-politikaren erabakiak.

Desorekari aurre egiteko tresna gutxiago

UEMek dakarkeen kostuetatik handienetakoa, behin eta berriro esan denez, zera da, estatuetako gobernuek ez dutela ez moneta-politikaz, ez kanbio-politikaz baliatzerik izango, desorekari irtenbidea emateko.

- Gobernuek ahalmen horiek komunitateari eman behar dizkiote. Halere, aginte-uzte honen kostua ez da hain handia. Kanbio-tipoaren politika jadanik gobernuek gehienbat, utzia ez bada ere, murriztua daukate, SMEren mekanismoan sartu direnetik. Komunitatearen mugaz kanpotik letorkeen eraso bati (esaterako petrolio arnprezioak gora egitea) estatu bakoitzak ez du aurre egiterik izango bere monetaren kanbio-tipoa aldatuz. Komunitateak, ordea, ECUaren kanbio-tipoa aldatzerik izango du nahiz dolar, nola yenarekiko.

Ezin daiteke uka, halere, kanbio-tipo erreala mugitzea posible eta are onuragarri izango denik, kanpotikako asaldurek dakarketen desorekak birzuzentzeko. Jakina da, kanbio-tipo erreala aldatzeko, KTa finkoa denean, prezioek mugitu egin behar dutela. Kostuek eta lan-alokairuek, beraz, moldakorrango bilakatu beharko dute ekonomiak eskatuko duen orekarako bidea irekitzeko.

Nazioarteko sistema

- ECU moneta nazioarteko maila goreneko moneta bihurtuko da. Hala bankuek nola enpresek, europarrak esan nahi da, gero eta eragiketa gehiago egingo dituzte europar monetaz, dolarra baztertuz.

Erreserbaren premiak murriztu egingo dira, oraino dolarretan eta yenetan gordetzen direnak. Eta honek berekin onura dakar, zeren moneta arrotzetan erreserbak edukitzeak bere kostuak bait ditu.

Komunitateak, bestalde, nazioarteko moneta indartsuene-tako baten jabe delarik, botere eta indar gehiago eramango du munduko konferentzietara. Europaren aginpidea goratu egingo da, beraz, eta bere hitzak pisu handiagoa izango du nazioarteko sistemaren koordinakuntzan.

UEMen erasana eskualdeetan

- Europar eskualde ekonomiko anitz dago. Eta aberastasun, aurrerapen eta ongizatearen aldetik egoerak behatuz, desberdintasuna nabaria da. Goreneko eta beheko mailen artean dagoen tartea, berriz, noiz handituz, noiz estutuz, dabil.

UEMek zer eragin izan dezake desberdintasunak apaltzearen aldetik? Apaldu ala bizkortu egingo ditu mailen arteko desberdintasunak? Galdera beste modu batera egin daiteke. UEMek ikusi dugunez abantailak eta kostuak berekin dakartza. Eta aurrikus al genezake abantaila-kostuok nola bana litezkeen hainbat europar eskualde desberdinen artean?

Burutu diren azterlanak ez dute erantzun garbi eta irmorik eskaintzen. Halaz ere UEMen eskualdeekiko erasanez ondorengoak esan ditzakegu.

Esperientziak eta teoriak erakusten dute, zikloaren gorabeheretan, behemilako eskualdeentzat gauzak hobeki etortzen direla ekonomia gorantz doanean. Alegia, ekonomiaren produkzio-aldarra bizkor dabilenean, eskualdeen arteko diferentzia murriztu egin ohi da. Krisia eta ahulezia hedatzen direnean,

aldiz, eskualdeen atzerakada bortitzagoa gertatu ohi da. Eta diferentziak zabalagoak egin dira, tartea sakonago bihurtuz.

Badirudi, UEMek zikloaren gorabeherak baretu egingo dituela. Bizkorraldiak eta geldialdiak gorabehera gehiegirik gabe gerta daitezkeela. Egonkortasun ziurragoz ibiliko dela erupar ekonomia. Eta, gainera, hazkunde-tasa orokorra, zerbait behintzat, goragoko mailan ezarriko dela. Hau dena honela izanik, UEMek ireki lezakeen aro berrian, eskualdeen arteko desberdintasuna, koiunturaren eta zikloaren eraginari dagokionez, badirudi ez dela handiagotzera joango.

Jakina, desberdintasunak zertxobait apaltzea ez da, inolaz ere, aski, Europari elkar-atxekimendu edo kohesio irmoa eman nahi baldin bazaio.

Periferiako eskualdeek erdialdekoak berrantzman ditzaten, garapenari zor zaion denbora emanaz, Komunitatearen eta kideen arteko politikek sinergiaz elkartuz ibili beharko dute. Eta komunitateak, gorago esana denez, eskualdeen politika berrindartu egin behar du, atzeraturik daudenei laguntzeko, batipat; egitura politikoen bidez, eta halaber, ezinbesteko diren erregimenaren aldakuntzak burutzen lagunduz.